

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum Christus fuerit ab alio occisus, vel a seipso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Finitis Pri-
ribus a prin-
hom. 35. in
Mart. uame-
rando, to. 5.
ll. 3. c. 16. in
med. to. 4.

Super illud
Mat. 27. latro-
nes impropie-
rabant et, 19
mo. 2.

causa. nude Origen. * ibidem subdit, Omnes fuerat in peccatis, & omnes opus habebant, ut pro eis alius moreretur, non ipsi pro aliis.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Aug. * dicit in lib. de consensu euangelistarum, possumus intelligere Mar. posuisse pluralem numerum pro singulari, cum dixit, latrones improperebant ei. Vel potest dici secundum Hiero. * quod primum uterque blasphemauerit, deinde uisus signis, unus eorum crederit.

¶ Super quæstionem quadragésimam sextam articulum duodecimum.

ARTICVLVS XII.

Utrum passio Christi sit eius diuinitati attribuenda.

4. con. ca. 55. ad 14.

TITULUS querit an sit dicendum, Deus passus est ex eo quod Christus passus est, hoc est enim querere, si passio Christi sit deitati ascribenda. ¶ In corpore una est cõclusio. Passio Christi attribueda est supposito diuino non ratione diuina, sed humane nature. Probatur, Vnio nature utriusque facta est in persona, salua utriusque nature proprietate, ergo &c. & confirmatur auctoritate Cyrilli &c.

peccato occisionis Christi, tamquam homicidæ ipsius Dei, quod magnitudo pœnæ demonstrat: hoc autem non esset, si passio ad diuinitatem non pertineret, ergo passio Christi ad diuinitatem eius pertinuit.

SED CONTRA est, quod Athanasius dicit in epist. ad Episcerum, * Natura Deus manens uerbum est impassibile; sed impassibile non potest pati, Passio ergo Christi non pertinebat ad eius diuinitatem.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * unio humane nature & diuine facta est in persona & hypostasi & supposito, manente tamen distinctione naturarum, ut scilicet sit eadẽ persona, & hypostasis, diuina & humane nature, salua tamen utriusque nature proprietate: & ideo, sicut supra dictum est, * supposito diuina nature attribuenda est passio, non ratione diuina nature, quæ est impassibilis, sed ratione humane nature. Vnde in epistola sinodali Cyrillus dicit, * Si quis non confiteatur Dei uerbum passum carne, & crucifixum carne, anathema sit. Pertinet ergo passio Christi ad suppositum diuine nature ratione nature impassibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Dominus gloriæ dicitur crucifixus, non secundum quod est dominus gloriæ, sed secundum quod erat homo passibilis.

AD SECUNDUM dicendum, quod, sicut dicitur in quodam sermone Ephesini concilii, mors Christi tamquam facta mors Dei, scilicet per unionem in persona, destruxit mortem: quoniam Deus & homo erat qui patiebatur: non enim natura Dei lesa est, sed humana, neque mutatione sua suscepit passionem.

AD III. dicendum, quod sicut subditur ibidem,

non purum hominem crucifixerunt Iudæi, sed Deo intulerunt presumptiones: pone enim principem loqui per uerbum, & hoc formari per literas in charta aliqua, & dirigi ciuitatibus, & aliquis inobediens, chartam distrumpat, ad mortis sententiam deducatur, non tamquam chartam distrumpens, sed tamquam uerbum imperiale distrumpens. non ergo securus sit Iudæus, tamquam purum hominem crucifigens: quod enim uidebat, quasi charta erat: quod autem in ea calabatur, imperiale uerbum erat, nasci ex natura, non prolatum per linguam.

QVAESTIO XLVII.

De causa efficiente passionis Christi.

¶ Super quæst. quadragésimam septimam articulum primum.

DEINDE considerandum est de causa efficiente passionis Christi.

- ET CIRCA hoc queruntur sex. ¶ Primo, Utrum Christus fuerit ab aliis occisus, uel a seipso. ¶ Secundo, Ex quo motiui seipsum passioni tradiderit. ¶ Tertio, Utrum pater tradiderit eum ad patiendum. ¶ Quarto, Utrum fuerit conueniens, ut per manus gentium pareretur, uel potius a Iudæis. ¶ Quinto, Utrum occisores eius cognouerint. ¶ Sexto, De peccato eorum qui Christum occiderunt.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum Christus fuerit ab alio occisus, an a seipso.

AD PRIMUM sic procedit. Videtur, quod Christus non fuerit ab alio occisus, sed a seipso. Dicit enim ipse Ioannis decimo, Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam: ille autem dicitur aliquem occidere, qui animam eius tollit. non est ergo Christus ab aliis occisus, sed a seipso.

¶ Preterea. Illi, qui ab aliis occiduntur, paulatim debilitata natura deficiunt, & maxime hoc apparet in crucifixis, ut enim dicit Augustinus * in quarto de Trinitate longa morte cruciabantur in ligno suspensi. In Christo autem non hoc accidit, nam clamans uoce magna, emisit spiritum, ut dicitur Mat. 27. Non ergo Christus est ab aliis occisus, sed a seipso.

¶ Preterea. Illi, qui ab aliis occiduntur, per uolentiam moriuntur, & ita non uoluntarie, quia uolentum opponitur uoluntario: sed Augustinus * dicit in 4. de Trinitate, quod spiritus Christi non deseruit carnem inui-

TITULUS occasio- nem iumpit ex euangelio, in quo Christus dicit, Nemo tollit animam meam a me. ¶ In corpore articuli una ponitur distinctio bimensuris, iuxta que membra respondetur quæstio duabus conclusionibus cum corollario. Distinctio est, causa alicuius dupliciter, directe æendo, uel indirecte, scilicet non prohibendo, cui possit. ¶ Prima conclusio Christus fuit ab aliis non a seipso occisus directe. Probatur, quia persecutores eius intulerunt intentione & opere efficiaci illi mortem. ¶ Secunda conclusio est, Christus fuit causa mortis suæ indirecte, scilicet non prohibendo, cum possit. Probatur hæc ultima particula, in qua tota difficultas consistit, scilicet cum possit. Probatur autem dupliciter. Et ex parte occidentium, quia poterat reprimere, uel in uoluntate uel potestate. Et ex parte anime suæ quia spiritus eius habebat potestatem conseruandi naturam carnis suæ, Probatur, quia erat unum uerbo, auctoritate Augustini. Corollarium est: Christus dicitur uoluntarie mortuus. Probatur, quia non repulit nocentem a corpore anima, sed uoluit corpus succubere.

¶ Circa secundam conclusionem dubium occurrit ex Scot. in tertio sententia. de distinctione decimasexta, quæstio. 2. tenente, quod anima Christi

Infra. de an. 1. 2. 3. & q. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Libert. p. lo post 10. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

Christi non habuit potestatem praeferuendi corpus suum a morte: & propterea non est mortuus uoluntarie calter, sed affectu, quia non fuit indirecte causa mortis suae: uel Auctor dicit, sed complacuit sibi sua mors, sicut etiam S. martyres dicunt uoluntarie mori.

¶ Arguitur autem ad hoc dupliciter: ex parte quidem corporis, quia corpus Christi erat necessario passiuum mortis ab illis actibus, sicut flagellis, clauis &c. Ex parte uero anime, quia si potuisset praeferuere corpus ab omni extrinseca uiolentia, tenebatur de custodia in corpore, ac per hoc non custodirens peccasset. Probatur sequela, quia quilibet homo tenetur de custodia a malis, quia tenetur post Deum & animas diligere proprium corpus ex charitate.

¶ Dubium secundum occurrit de ratione conclusionis, quoniam nec unio anime Christi ad uerbum, manifestat animam Christi habuisse hanc potestatem, nec auctoritas Augustini ita hoc tradit, ut non possit glossari, quod intendit de uoluntate secundum affectum, & non eandem causam. Sicut etiam Auctor superius in questione decimatercia, articulo tertio ad 1. glossat Dam. Eluruit, sicut uoluit, quia uoluit, glossa, uoluntate diuina, quia in Auctor hic humane Christi uoluntati tribuit

¶ Ad euidenciam horum sciendum est, quod de anima Christi dupliciter loqui possumus, scilicet secundum uirtutem naturalem, uel gratuitam ad ea manentem, quia si ipsa dicitur potens, & sic anima Christi non poterat praeferuere corpus suum a laesione, nisi gloriam anime deriuando in corpus, & red dendo illud impassibile, quod fuit contra mysterium nostrae redemptionis, & contra ordinem incarnationis, quo ab initio definitum est, ut anima existente gloriosa corpus maneret passibile suspensa, ut supra dictum est, redundancia gloriae in corpus. Dicendum quippe per omnes gratias infusas manentes in anima Christi, liquido apparet nullam in ea fuisse potentiam aliam ad praeferuendum corpus a laesione approximatam. Alio modo loqui possumus de anima Christi, ut est instrumentum coniunctum deitatis, & sic, ut superius in questione decimatercia articulo secundo & tertio dixit Auctor, potestatem habuit faciendi omnia miracula ordinabilia in finem in incarnationis, hoc est omnes mutationes creaturarum praeter spectantes ad creationem, & huiusmodi. Et sic loquitur hic Auctor de anima Christi, ita quod intendit quod anima Christi, ut organum uerbi, poterat & uoluntates persecutorum immutare & potestatem eorum impedire, sicut poterat alia miracula in caelo & in terra facere, & similiter poterat conseruare carnem suam ne laederetur a flagellis, clauis & quibuscumque laesione, sicut potuit seruare Petrum super aquas ambulante &c. Et huius ratio in secundo dubio reddetur.

¶ Ad obiectionem ergo Scoti primam, dicitur, quod peccatum non causam, ut causam. Concesso siquidem toto argumento, nihil aliud habetur, nisi quod corpus Christi necessario passiuum est ab extrinsecis conferendo actiua ad passiuum, scilicet corpus & animam, secundum se: cum his enim fiat quod anima illa, ut organum uerbi potuisset si uoluisset, impedire passionem.

¶ Ad secundam dicitur, quod soluit seipsum, quia ex quo homo plus animam propriam, quam proprium corpus tenetur diligere, constat quod non peccat: sed bene facit, qui cum possit, non custodit proprium corpus a laesione propter salutem,

animarum; Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suam pro ouibus suis.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod quia a catholicis acceptatur, quod anima Christi fuit organum coniunctum uerbi Dei, contentaneum rationi est, ut quod singulariter & ineffabiliter assumptum est organum, ad omnia effectum sic organum, ad quae potest instrumentaliter concurrere. Nam sicut caput est Christus etiam angelorum, & in scientia & gratia & uirtutibus praesens est omnibus, ita etiam potentia instrumentali super omnia sit, quae possunt diuino organo fieri; omnia enim quae excellentia sunt & non dedecent Christi animam, sed consonant conditioni eius, credenda sunt inesse illi.

¶ Et sic ex unione anime Christi ad uerbum, manifestatur rationabiliter potestas haec (scilicet praeferuendi proprium corpus a laesione) in anima Christi, ut organum est uerbi. Et licet glossari forte possit Augustin. ad planum tamen sensum ex contextu recurrendum est, & ille tenendus, quicquid glossent alii. Quod autem Auctor diuinae uoluntati ibi tribuerit, quod hic humane, non est mirum; quia ipsemet ibi in ar. 3. regulam generalem tradidit interpre-

tandi dicta de potestate instrumentali anime Christi, scilicet quia instrumentum non propria, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera anime Christi pure organice, attribuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum, scilicet Christus eluruit, sicut mortuus est, quia uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & Christus eluruit, sicut mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & non impediendo. Et primo, ut clarius & principaliter ab omnibus affirmatur, secundum a sapientibus intelligitur in euangelio traditum, cum dicitur, Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcumque uoluntarius ad mortem, potest uere dicere, sed proprium fuit Christo, ergo non sola uoluntas complacentia, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, quod duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, quod Christus permittens corpus pati ac debilitari usque ad mortem secundum uolentiam illati suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effectit. Secundus est, quod Christus permittit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturae ad clamandum, ita quod conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, quia conseruatio desinente statim passio effectum mortis habuit: clamans enim expirauit. Primus modus facilius est, sed multiplicat miracula; quoniam, ut patet Matth. 27. his Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opus fuit. secundus autem modus, quem sequitur Auctor in littera, unico contentus est miraculo, scilicet conseruatio fortitudinis usque ad extremum: ex illa. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in littera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quod nemo tollit animam suam a corpore suo: sed ipse ponit eam.

¶ In eadem responsione circa celeritatem mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, quod celeritas illa fuit & naturalis & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quod Christus moreretur, antequam latrones morerentur: tum

tertium S. Thomae. V 4 quia

animarum; Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suam pro ouibus suis.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod quia a catholicis acceptatur, quod anima Christi fuit organum coniunctum uerbi Dei, contentaneum rationi est, ut quod singulariter & ineffabiliter assumptum est organum, ad omnia effectum sic organum, ad quae potest instrumentaliter concurrere. Nam sicut caput est Christus etiam angelorum, & in scientia & gratia & uirtutibus praesens est omnibus, ita etiam potentia instrumentali super omnia sit, quae possunt diuino organo fieri; omnia enim quae excellentia sunt & non dedecent Christi animam, sed consonant conditioni eius, credenda sunt inesse illi.

¶ Et sic ex unione anime Christi ad uerbum, manifestatur rationabiliter potestas haec (scilicet praeferuendi proprium corpus a laesione) in anima Christi, ut organum est uerbi. Et licet glossari forte possit Augustin. ad planum tamen sensum ex contextu recurrendum est, & ille tenendus, quicquid glossent alii. Quod autem Auctor diuinae uoluntati ibi tribuerit, quod hic humane, non est mirum; quia ipsemet ibi in ar. 3. regulam generalem tradidit interpre-

tandi dicta de potestate instrumentali anime Christi, scilicet quia instrumentum non propria, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera anime Christi pure organice, attribuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum, scilicet Christus eluruit, sicut mortuus est, quia uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & Christus eluruit, sicut mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & non impediendo. Et primo, ut clarius & principaliter ab omnibus affirmatur, secundum a sapientibus intelligitur in euangelio traditum, cum dicitur, Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcumque uoluntarius ad mortem, potest uere dicere, sed proprium fuit Christo, ergo non sola uoluntas complacentia, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, quod duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, quod Christus permittens corpus pati ac debilitari usque ad mortem secundum uolentiam illati suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effectit. Secundus est, quod Christus permittit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturae ad clamandum, ita quod conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, quia conseruatio desinente statim passio effectum mortis habuit: clamans enim expirauit. Primus modus facilius est, sed multiplicat miracula; quoniam, ut patet Matth. 27. his Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opus fuit. secundus autem modus, quem sequitur Auctor in littera, unico contentus est miraculo, scilicet conseruatio fortitudinis usque ad extremum: ex illa. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in littera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quod nemo tollit animam suam a corpore suo: sed ipse ponit eam.

¶ In eadem responsione circa celeritatem mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, quod celeritas illa fuit & naturalis & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quod Christus moreretur, antequam latrones morerentur: tum

tertium S. Thomae. V 4 quia

animarum; Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suam pro ouibus suis.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod quia a catholicis acceptatur, quod anima Christi fuit organum coniunctum uerbi Dei, contentaneum rationi est, ut quod singulariter & ineffabiliter assumptum est organum, ad omnia effectum sic organum, ad quae potest instrumentaliter concurrere. Nam sicut caput est Christus etiam angelorum, & in scientia & gratia & uirtutibus praesens est omnibus, ita etiam potentia instrumentali super omnia sit, quae possunt diuino organo fieri; omnia enim quae excellentia sunt & non dedecent Christi animam, sed consonant conditioni eius, credenda sunt inesse illi.

¶ Et sic ex unione anime Christi ad uerbum, manifestatur rationabiliter potestas haec (scilicet praeferuendi proprium corpus a laesione) in anima Christi, ut organum est uerbi. Et licet glossari forte possit Augustin. ad planum tamen sensum ex contextu recurrendum est, & ille tenendus, quicquid glossent alii. Quod autem Auctor diuinae uoluntati ibi tribuerit, quod hic humane, non est mirum; quia ipsemet ibi in ar. 3. regulam generalem tradidit interpre-

tandi dicta de potestate instrumentali anime Christi, scilicet quia instrumentum non propria, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera anime Christi pure organice, attribuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum, scilicet Christus eluruit, sicut mortuus est, quia uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & Christus eluruit, sicut mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & non impediendo. Et primo, ut clarius & principaliter ab omnibus affirmatur, secundum a sapientibus intelligitur in euangelio traditum, cum dicitur, Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcumque uoluntarius ad mortem, potest uere dicere, sed proprium fuit Christo, ergo non sola uoluntas complacentia, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, quod duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, quod Christus permittens corpus pati ac debilitari usque ad mortem secundum uolentiam illati suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effectit. Secundus est, quod Christus permittit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturae ad clamandum, ita quod conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, quia conseruatio desinente statim passio effectum mortis habuit: clamans enim expirauit. Primus modus facilius est, sed multiplicat miracula; quoniam, ut patet Matth. 27. his Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opus fuit. secundus autem modus, quem sequitur Auctor in littera, unico contentus est miraculo, scilicet conseruatio fortitudinis usque ad extremum: ex illa. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in littera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quod nemo tollit animam suam a corpore suo: sed ipse ponit eam.

¶ In eadem responsione circa celeritatem mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, quod celeritas illa fuit & naturalis & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quod Christus moreretur, antequam latrones morerentur: tum

tertium S. Thomae. V 4 quia

animarum; Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suam pro ouibus suis.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod quia a catholicis acceptatur, quod anima Christi fuit organum coniunctum uerbi Dei, contentaneum rationi est, ut quod singulariter & ineffabiliter assumptum est organum, ad omnia effectum sic organum, ad quae potest instrumentaliter concurrere. Nam sicut caput est Christus etiam angelorum, & in scientia & gratia & uirtutibus praesens est omnibus, ita etiam potentia instrumentali super omnia sit, quae possunt diuino organo fieri; omnia enim quae excellentia sunt & non dedecent Christi animam, sed consonant conditioni eius, credenda sunt inesse illi.

¶ Et sic ex unione anime Christi ad uerbum, manifestatur rationabiliter potestas haec (scilicet praeferuendi proprium corpus a laesione) in anima Christi, ut organum est uerbi. Et licet glossari forte possit Augustin. ad planum tamen sensum ex contextu recurrendum est, & ille tenendus, quicquid glossent alii. Quod autem Auctor diuinae uoluntati ibi tribuerit, quod hic humane, non est mirum; quia ipsemet ibi in ar. 3. regulam generalem tradidit interpre-

tandi dicta de potestate instrumentali anime Christi, scilicet quia instrumentum non propria, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera anime Christi pure organice, attribuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum, scilicet Christus eluruit, sicut mortuus est, quia uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & Christus eluruit, sicut mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & non impediendo. Et primo, ut clarius & principaliter ab omnibus affirmatur, secundum a sapientibus intelligitur in euangelio traditum, cum dicitur, Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcumque uoluntarius ad mortem, potest uere dicere, sed proprium fuit Christo, ergo non sola uoluntas complacentia, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, quod duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, quod Christus permittens corpus pati ac debilitari usque ad mortem secundum uolentiam illati suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effectit. Secundus est, quod Christus permittit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturae ad clamandum, ita quod conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, quia conseruatio desinente statim passio effectum mortis habuit: clamans enim expirauit. Primus modus facilius est, sed multiplicat miracula; quoniam, ut patet Matth. 27. his Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opus fuit. secundus autem modus, quem sequitur Auctor in littera, unico contentus est miraculo, scilicet conseruatio fortitudinis usque ad extremum: ex illa. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in littera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quod nemo tollit animam suam a corpore suo: sed ipse ponit eam.

¶ In eadem responsione circa celeritatem mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, quod celeritas illa fuit & naturalis & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quod Christus moreretur, antequam latrones morerentur: tum

tertium S. Thomae. V 4 quia

animarum; Christus autem pastor bonus fuit ponens animam, hoc est uitam suam pro ouibus suis.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod quia a catholicis acceptatur, quod anima Christi fuit organum coniunctum uerbi Dei, contentaneum rationi est, ut quod singulariter & ineffabiliter assumptum est organum, ad omnia effectum sic organum, ad quae potest instrumentaliter concurrere. Nam sicut caput est Christus etiam angelorum, & in scientia & gratia & uirtutibus praesens est omnibus, ita etiam potentia instrumentali super omnia sit, quae possunt diuino organo fieri; omnia enim quae excellentia sunt & non dedecent Christi animam, sed consonant conditioni eius, credenda sunt inesse illi.

¶ Et sic ex unione anime Christi ad uerbum, manifestatur rationabiliter potestas haec (scilicet praeferuendi proprium corpus a laesione) in anima Christi, ut organum est uerbi. Et licet glossari forte possit Augustin. ad planum tamen sensum ex contextu recurrendum est, & ille tenendus, quicquid glossent alii. Quod autem Auctor diuinae uoluntati ibi tribuerit, quod hic humane, non est mirum; quia ipsemet ibi in ar. 3. regulam generalem tradidit interpre-

tandi dicta de potestate instrumentali anime Christi, scilicet quia instrumentum non propria, sed principalis agentis potestate agit, ideo opera anime Christi pure organice, attribuntur deitati. Et propterea, utrumque est uerum, scilicet Christus eluruit, sicut mortuus est, quia uoluit, uoluntate diuina, ut causa principali, & Christus eluruit, sicut mortuus est uoluntate humana, ut causa potente instrumentaliter impedire, & non impediendo. Et primo, ut clarius & principaliter ab omnibus affirmatur, secundum a sapientibus intelligitur in euangelio traditum, cum dicitur, Nemo tollit animam meam a me: sed ego pono eam. Hoc uerbum nullus martyrum quantumcumque uoluntarius ad mortem, potest uere dicere, sed proprium fuit Christo, ergo non sola uoluntas complacentia, sed causatiua mortis, in Christo fuit.

¶ In responsione ad secundum aduerte, quod duplex est modus dicendi de clamore Christi in cruce. Primus est, quod Christus permittens corpus pati ac debilitari usque ad mortem secundum uolentiam illati suo corpori tormenti, speciali miraculo fortitudinem ad clamandum effectit. Secundus est, quod Christus permittit quidem corpus pati, & nihil minuendo de passione miraculose conseruauit fortitudinem naturae ad clamandum, ita quod conseruatio fortitudinis fuit miraculosa, quia conseruatio desinente statim passio effectum mortis habuit: clamans enim expirauit. Primus modus facilius est, sed multiplicat miracula; quoniam, ut patet Matth. 27. his Christus clamauit, ac per hoc duobus miraculis opus fuit. secundus autem modus, quem sequitur Auctor in littera, unico contentus est miraculo, scilicet conseruatio fortitudinis usque ad extremum: ex illa. pluries clamare potuit. Et altior est, quia ut in littera dicitur, ad hoc Christus conseruauit fortitudinem, ut monstraret, quod nemo tollit animam suam a corpore suo: sed ipse ponit eam.

¶ In eadem responsione circa celeritatem mortis Christi, quia uoluit, considerandum est, quod celeritas illa fuit & naturalis & uoluntaria. Nam ex parte corporis naturale fuit, quod Christus moreretur, antequam latrones morerentur: tum

tertium S. Thomae. V 4 quia

lib. 4. c. 13. de Trinit. 103.

lib. 4. c. 13. de Trinit. 103.

quia longe plura passus fuerat: tum quia delicatioris erat complexionis: tum quia corpus ieiunius, uigiliis, atque laboribus debilitatum habebat; tum potissime, quia passio eius erat pura, scilicet, sine redundantia consolationis: latrones, u. consolabantur, alter spe, alter saltem sua sorte contentus. Ex parte uero deitatis, & anima infirmetas, licet, fuit uoluntaria; quia quandiu uoluit conseruare fortitudinem patientiae fortis fuit; quam primum aut noluit conseruare, reliquit ipsum corpus sibi; & sic statim ex illatis passionibus directe, a sua uero uoluntate in directe, non prohibendo, cui posset, secuta est mors, non expectata latronum morte.

Inf. q. 48. art. 2. & 3. cor. & 4. contra ca. 55. ad 13. & 16. & op. 3. ca. 214. & Ro. 5. lec. 2. fi. & 1. 5. fi.

¶ Super quaest. quadragesima prima articulum secundum.

Titulus clarus. In corpore una conclusio: Conuenientissimum fuit, ut Christus ex obedientia pateretur. Probatur tripliciter. Omnia clara sunt in litera.

¶ Memento colligere ex responsione ad primum & tertium, quod Christus sua passione adimpleuit legem totam; charitate quidem & obedientia summa omnia praecipua moralia; sacrificio summo sumptuosissima omnia caeremonialia; satisfactione summa tantae poenae, omnia iudicialia. Et si his iunxeris, quod in his tribus clauduntur mandata omnia iuris diuini, iuris naturalis, & iuris positui secundum genus, uidebis quod Christus in sua passioe impleuit omnem iustitiam omnis generis iuris, & praecipua.

dicitur Rom. quinto. Reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, in quantum scilicet ipsa mors Christi fuit quoddam sacrificium acceptissimum Deo, secundum illud Ephes. quinto. Tradidit seipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Obedientia uero omnibus sacrificiis anteceditur, secundum illud 1. Reg. decimoquin-

fregerunt crura, ut cito morerentur: ad Iesum autem cum uenissent, ut uiderent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura. Et Mar. 15. dicitur, quod Pilatus mirabatur, si iam obisset. Sicut enim eius uoluntate, natura corporalis conseruata est in suo uigore usque ad extremum, sic etiam quando uoluit, subito cessit nocumens illato.

AD TERTIUM dicendum, quod Christus simul & uolentiam passus est, ut moreretur, & tamen uoluntarie mortuus fuit: quia uolentia corpori eius illata est, quae tamen tantum corpori eius praualuit, quantum ipse uoluit.

ARTICVLVS II.

¶ Vtrum Christus fuerit ex obedientia mortuus.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur, quod Christus non fuerit ex obedientia mortuus. Obedientia enim respicit praecipua: sed non legitur Christo fuisse praecipuum, quod impleveretur. non ergo ex obedientia passus fuit.

¶ 2. Praet. Illud dicitur aliquis ex obedientia facere, quod facit ex necessitate praecipui. Christus autem, non ex necessitate, sed uoluntarie passus fuit. non ergo passus est ex obedientia.

¶ 3. Praet. Charitas est excellentior uirtus, quam obedientia: sed Christus legitur ex charitate passus, secundum illud Ephes. 5. Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. ergo passio Christi magis debet attribui charitati, quam obedientiae.

SED CONTRA est, quod dicitur Philip. 2. Factus est obediens patri usque ad mortem.

RESPON. dicendum, quod conuenientissimum fuit, quod Christus ex obedientia pateretur. Primo quidem, quia hoc conueniebat iustificationi humanae, ut sicut per unius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius hominis obedientiam, iusti constituentur multi, ut dicitur Rom. quinto. Secundo, hoc conueniens fuit reconciliationi Dei ad homines: unde dicitur Rom. quinto. Reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, in quantum scilicet ipsa mors Christi fuit quoddam sacrificium acceptissimum Deo, secundum illud Ephes. quinto. Tradidit seipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Obedientia uero omnibus sacrificiis anteceditur, secundum illud 1. Reg. decimoquin-

to. Melior est obedientia quam uictime: & ideo conueniens fuit, ut sacrificium passionis, & mortis Christi ex obedientia procederet. Tertio, hoc conueniens fuit eius uictoriae, quae de morte auctore mortis triumphauit: non enim miles uincere potest, nisi dum ei obediatur: & ita homo Christus uictoriae obtinuit per hoc, quod Deo fuit obediens, secundum illud Prou. 21. Vt obediens loquitur uictorias.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Christus mandatum accepit a patre, ut pateretur: dicitur enim Ioan. 10. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, & hoc mandatum accepit a patre meo, scilicet ponendi animam, & sumendi eam. Ex quo, ut Chryl. dicit, non est intelligendum, quod prius expectauerit audire, & opus ei fuerit discere, sed uoluntarium monstrauit processum, & contrarietatem ad patrem susceptionem destruxit: quia tamen in morte Christi lex uetus consummata est, secundum illud quod ipse moriens dixit Ioan. 19. Consummatum est, potestatem intelligi quod patiendo, omnia ueteris legis praecipua impleuit. Moralia quidem, quae in praecipuis charitatis fundantur, impleuit in quantum passus est, & ex dilectione patris, secundum illud Io. 14. Ut cognoscat mundus quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater sic facio, surgite eamus hinc, ad locum passionis: & etiam ex dilectione proximi, secundum illud Gal. 2. Dilixit me, & tradidit semetipsum pro me. Ceremonialia uero praecipua legis, quae ad sacrificia & oblationes praecipue ordinantur, impleuit Christus sua passione, in quantum omnia antiqua sacrificia, figure fuerunt illius ueri sacrificii, quod Christus obtulit, moriendo pro nobis. Unde dicitur Coloss. 2. Nemo uos iudicet in cibo aut in potu, aut in parte dici festi, aut neomeniae, quae sunt umbra futurorum: corpus autem Christi, eo scilicet, quod Christus comparatur ad illa, sicut corpus ad umbra. Praecipua uero iudicialia legis, quae praecipue ordinantur ad satisfaciendum iniuriam passis, impleuit Christus sua passione, quoniam, ut in Psal. 73. dicitur, quae non rapuit exoluit, permittens se ligno affigi pro populo, quod de ligno homo rapuerat contra Dei mandatum.

AD SECUNDUM Dicendum, quod obedientia etsi importat necessitatem respectu eius, quod praecipitur, tamen importat uoluntatem respectu implementationis praecipui, & talis fuit obedientia Christi. Nam ipsa passio & mors secundum se considerata, naturali uoluntati repugnabat: uolebat tamen Christus Dei uoluntatem circa hoc implere, secundum illud Psal. 39. Ut facerem uoluntatem tuam Deus meus uolui. Unde dicebat Mat. 26. Si non potest transire a me calix iste, nisi bibam illum, fiat uoluntas tua.

AD TERTIUM Dicendum, quod eadem ratione Christus passus est ex charitate & obedientia, quia & praecipua charitatis ex obedientia impleuit, & obediens fuit ex dilectione ad patrem praecipientem.

ARTICVLVS III.

¶ Vtrum Deus pater tradiderit Christum passioni.

¶ Super quaestione quadragesima septima articulum tertium.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod Deus pater non tradiderit Christum passioni. Iniquum enim & crudele uidetur esse, quod innocens passioni & morti tradatur: sed sicut dicitur Deut. 32.

Titulus clarus. In corpore una conclusio: Deus pater tradidit tripliciter Christum passioni. Probatur: Christus passus est ex obedientia patris. ergo.